

Valtiovarainministeriö
Vero-osasto

Viite: Lausuntopyyntö VM062:00/2015 22.06.2015, Hallituksen esitysluonnos laiksi väliaikaisesta menettelystä verotuksen oikaisemiseksi ja rikosprosessin estämiseksi oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella

Väliaikainen menettely verotuksen oikaisemiseksi ja rikosprosessin estämiseksi oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella

Lausuntopyyntö koskee valtiovarainministeriössä laadittua hallituksen esitysluonnosta laiksi väliaikaisesta menettelystä verotuksen oikaisemiseksi ja rikosprosessin estämiseksi oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella. Väliaikainen laki sisältäisi niin sanottua tehokasta katumista verotuksessa koskevat säännökset.

Tehokas katuminen tarkoittaa sitä, että verovelvollinen voisi välttyä rikosoikeudellisilta seuraamuksilta, kun ilmoittaa Verohallinnolle oma-aloitteisesti verotuksesta puuttuneita tulovero- tai perintö- tai lahjaverolain mukaan verotettavia tuloja tai varoja.

Suomen Yrittäjät (SY) esittää lausuntonaan seuraavaa:

SY kannattaa esityksen tavoitteita ja suhtautuu siten myönteisesti esitykseen. Pidämme positiivisena kansainvälisen automaattisen tietojenvaihdon lisääntymistä verovalvonnan välineenä. Yhdymme esitysluonnoksen näkemykseen, että aivan tietojenvaihdon tehostumisen kynnyksellä käyttöön otettava määräaikainen tehokkaan katumisen sääntely voi toimia tehokkaimmin. Esityksessä on kuitenkin myös eräitä ongelmia, jotka voivat johtaa siihen, ettei menettelyä käytetä erityisesti tilanteissa, joissa rikosprosessin uhka on vähäinen.

Viranomaisen harkintavallan väheneminen veronkorotuksen määräämisessä

Esitysluonnoksessa todetaan, että oma-aloitteisissa oikaisuvaatimuksissa verovelvollisen vahingoksi ei nykyisin määrätä veronkorotusta. Taustalla on oikeusperiaate, minkä mukaan päätös voidaan antaa vain siihen, mitä on vaadittu. Esitysluonnoksessa esitetään tätä asiantilaa muutettavaksi siten, että jatkossa veronkorotus on vähäisiä tilanteita lukuun ottamatta määrättävä. Vastineeksi rikosprosessin uhka poistuisi. Suhtaudumme varauksella siihen, onko kannustin riittävä, että tehokkaita katumisia ryhdyttäisiin tekemään. Lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että esitetyn lain soveltumistilanteissa voivat veronkorotusseuraamukset olla oma-aloitteisessa oikaisutilanteessa korkeammat, kuin

viranomaisaloitteisessa, johtuen siitä, että jälkimmäisessä viranomaisella on enemmän harkintavaltaa.

Verohallinnon nykyisissä yhtenäistämisohjeissa todetaan, että *”Jos ohjeen mukainen veronkorotusprosentti johtaa hyvin suuriin euromääriin veronkorotuksiin tilanteissa, joissa tuloon lisättävä määrä on suuri, mutta verovelvollisen menettelyä ei voida pitää erityisen törkeänä, veronkorotusta voidaan yksittäistapauksessa alentaa.”* Näitä alentamisia tehdään käytännössä usein muutoksenhaun eri vaiheissa. Esitysluonnoksessa ei ole huomioitu tosiasiallisten, toteutuneiden veronkorotusten tasoa, vaan on viitattu vain ohjeen tasoon.

SY esittää huolensa siitä, ovatko nyt lakiin kirjattavaksi ehdotetut 3 ja 5 prosentin korotukset ovat tosiasiallissa yhtä kireät tai jopa kireämmät, kuin viranomaisaloitteisissa oikaisuissa nykyisin sovellettavat veronkorotukset. Huolta lisää se seikka, ettei viranomaisella olisi enää nykyisenkaltaista harkintavaltaa veronkorotuksen tasoon, kun se kirjattaisiin lakiin. Pääasiallinen huolestamme on se, avaaako tämä väliaikainen lainsäädäntö tietä sille kehitykselle, että laajemminkin veronkorotukset kiristyvät ja tapauskohtainen harkintavalta vähennee. Emme pidä tällaista kehitystä hyväksyttävänä.

Tahdonvaltaisuus lisäsi oikeusvarmuutta

SY pitää pulmallisena myös sitä seikkaa, että esitysluonnoksen mukaan ilmeisesti viranomaisella voisi soveltaa tehokkaan katumisen lainsäädäntöä ilman että verovelvollinen tähän vetoaa. Tämä voi aiheuttaa yllättäviä, ja kohtuuttomakin tilanteita oma-aloitteisissa verovelvollisen vahingoksi tapahtuvissa oikaisuissa, jos verovelvollinen ei ole huomionut, että tehokkaan katumisen säännöstö voisi soveltua. Tällöin verovelvolliselle määräaikaisen lain nojalla määrättävä veronkorotus on yllättävä, koska se on heikentävä muutos nykyisin sovellettavaan käytäntöön. Oikeusvarmuuden parantamiseksi esitämme, että esitystä muutetaan siten, että tehokkaan katumisen lainsäädäntöä voitaisiin soveltaa vain verovelvollisen niin vaatiessa.

Veronkorotusten nykytila

Esitysluonnoksen nykytilan kuvauksessa sekä luvussa 3.4. käsitellään nykyistä veronkorotuskäytäntöä. SY haluaa tässä yhteydessä tuoda esiin, että nykyinen veronkorotuskäytäntö koetaan hyvin kohtuuttomaksi erityisesti VML 32.3 §:n tilanteiden osalta. Mainittua säännöstä sovelletaan, jos ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti tapahtuu tieteen tai törkeästä huolimattomuudesta. Veronkorotus voi tällöin olla 30 prosenttia lisäystä tulosta tai 1 prosentti salatusta omaisuudesta.

Ongelmalliseksi nykytilassa koetaan yhtäältä VML 32.3 §:n matala soveltamiskynnys ja toisaalta veronkorotusten taso. Veronkorotuksen määrä lasketaan prosenttiosuutena lisäystä verotettavasta tulosta – sen sijaan että se laskettaisiin esimerkiksi muutoksesta seuraavasta lisäverosta. Tämä aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita, sillä lisätty tulo ei välttämättä esimerkiksi vanhojen tap-

pioiden vuoksi aiheuta lainkaan veroa. Silti veronkorotuksen osuus voi olla kymmeniä tuhansia euroja.

Veronmaksajatahojen kritiikki koskee myös VML 32.3 §:n laajaa soveltamiskäytäntöä. Laajan soveltamisen on epäilty johtuvan siitä, että törkeää huolimattomuutta lievemman veronkorotussäännöksen (VML 32.2 §) soveltaminen johtaa melko alhaiseen veronkorotukseen. Kritiikki on käsityksemme mukaan otettu vakavasti, ja ongelmakohtia käydään läpi VALMIS-hankkeeseen liittyvän lainvalmistelun yhteydessä.

Hankintamenon määrittämisen vaikeus voi estää lain tavoitteiden toteutumisen

Määräaikainen tehokkaan katumisen lainsäädäntö ulottuisi varsin pitkälle menneisyyteen: jopa 10 vuoteen. Lisäksi lainsäädännön soveltuminen edellyttäisi, että verovelvollinen toimittaisi riittävän selvityksen varojen alkuperästä. Nämä asiat yhdessä voivat käsityksemme mukaan osaltaan aiheuttaa sitä, ettei lain tavoite toteudu: Ilmoittamatta jääneitä varoja ja tuloja on esitysluonnoksen mukaan olemassa ulkomaalaisten pankkien välittämänä. Näillä rahalaitoksilla ei välttämättä ole riittävän tasoista tietoa varojen alkuperästä tai edes hankinta-ajankohdasta yli 5 vuotta aiemmin tapahtuneiden transaktioiden osalta. Siten omaehtoinen ilmianto aiheuttaisi näissä luovutusvoitoissa käytännössä 20 prosentin hankintameno-olettaman soveltumisen. Veroseuraamukset ovat tällöin viivästysseuraamuksineen lähes 10 vuodelta varsin kireät, mikä johtanee tehokkaan katumisen vähäiseen käyttöön.

Eräs lähestymistapa asiaan voisi olla erityisen hankintameno-olettaman säätäminen lain soveltumistilanteissa silloin, kun kyse on kauemmas kuin normaalin muutoksenhakuajan (5 vuotta) ulottuvista tapahtumista. Tällainen voisi olla esimerkiksi 40 - 80 % luovutushinnasta.

Suoja rikosprosessilta

Esitysluonnoksen sivun 14 kolmannessa kappaleessa käsitellään esimerkin avulla sitä, että Verohallinto voi poiketa verovelvollisen ilmoittamasta lisättävän tulon määrästä, eikä tämä vie verovelvolliselta suojaa rikosprosessilta. Myöhemmin esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa 5 §:n kohdalla voi tältä osin havaita ristiriitaisuutta: Perusteluissa ensiksi todetaan, että suojaa rikosprosessilta ei saa muiden valtioiden vastaavien ilmoittamatta jätettyjen tulojen osalta, vaan pelkästään sen valtion tulojen osalta, kuin verovelvollinen tehokkaassa katumisessaan ilmoittaa. Seuraavaksi todetaan, että sama koskisi tilanteita, joissa henkilö ilmoittaisi vain osan tietystä tulosta.

Ehdotamme lakiluonnosta täsmennettäväksi siten, että yksilöidään tarkemmin, millainen ilmoitetusta tulosta poikkeaminen voisi viedä verovelvolliselta suojan rikosprosessilta.

Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu määräaikaisen lain lisäävän lainkaan verotuottoja, joskaan ei myöskään vähentävän niitä. Yhdymme tähän arvioon. Edellä esittämämme korjaukset parantaisivat mahdollisuuksia verotuottojen lisääntymiseen.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Jussi Järventaus
Toimitusjohtaja

Satu Grekin
Veroasiantuntija